

NA-44

Somogyi mezei Ludeen
Képrajzi adattár

NA-44

Gyűjtő : Kiss Lajosné

Gyűjtés ideje : 1954

Tartalom ; Urografia

3 lap

Földrajzi mutató ; Gaudis - Hitya-posta

Zalumató : XXXIII.

Iratgyűjtő

MSZ 5617

PÁPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

Leletbeszámó

A beszámó az egyes. ltr. 47. felel. oldal.

Vityapuszta neve eredetileg Vicha volt. Történelmi iratok szerint később tagozódott Alsó-Felső Vityára, de hogy mikor lett lakóhely, arról feljegyzés nincsen.

A puszta földrajzi fekvése miatt nehezen közelíthető meg a falu és a város.

A lakóhely természeti földrajza.

Felszín:

A puszta észak déli irányu Vityai hegyhát tetejére épült. Utcája egy van és pár ház széttagelve.

Területe: 1260 ha.

Tengerszintfeletti magassága: 252 m.

Dembezata észak dél irányu, amely kisebb lejtőkkel vízmosásokkal és völgy hullámokkal váltakozik. Mellette lévő községek távolságuk és rossz földút miatt nehezen közelíthető meg. Legközelebbi vasútállomása: 9 km-re - 15 km-re van így bizony a megye székhelyét nehéz megközelíteni.

Éghajlata:

Rendszeres éghajlati megfigyelés nem volt, ezért hőmérséklet és csapadék adatok nincsenek, de a tapasztalatok szerint Somognak ~~KKIIÖKX~~ kevés csapadék zenájába esik.

Talaja:

Középkötött, jó termő. Csak a kemekes talajektől eltérően a terményeit kissé később takarítható be.

Völgyekben gyakran vannak tavszai fagyok, amelyek kisebb, vagy nagyobb károkat okoznak.

Széljárása:

Észak-déli, vagy délkeleti és északnyugati, amelyek hezzák a csapadékot viharokat. Nagyobb viharról sem az öregek, sem miink nem emlékezünk.

Vízfolyása:

Észak-dél irányu. Egy patakja és egy halastava van. A kutak 17- 25 m. mélyek, bő vizűek, ivásra alkalmas. A rossz víz által golyvás emberekkel nem találkozunk. Patakunk gazdasági jellege, hogy táplálja halastavunkat.

Természetes növényzet, állatvilág:

Növényzetének legnagyobb része erdő terület, de ma már egy kis hányadát kiirtották és szántóföldé alakították.

Ezek emlékét őrzik a Gráblócai, Derhalinai, Csöpögői erdőrészek.

Faállománya: Bükk, cser tölgy, fenyő, akác gyertyán és hárs.

Állatvilága:

Az erdő kitermelése miatt az állatvilágban mennyiségi csökkenés mutatkozik. Vadak közül található: Ősz, nyul, vaddisznó, szarvas, fácán, réka.

Az erdőkben többféle gyógynövények található, amit a gyógynövény értékesítő Vállalat szed össze és értékesíti. A gyógynövényeket mindig használják öregek ink, de legnagyobb része az orveshez fordul.

Talajának értéke változó, Gyengébbek a vizmesta áldalak.

A három nyomasos ugares gazdálkodást kb. 80 éve felváltotta a négyesfergő és mest van kialakulásban a WilmjanX féle füves vetés fergő, amely szükséges a termelékenység emeléséhez.

Lakóhely története:

Vityapuszta egykori királyi vár föld volt, Barca fia Miklós Nádornak 1626.-ban ítélet levele szerint Ures Pannenhalmi apát a Somogyi vári jebbágyaktól itt földet vásárolt.

1261.-ben IV. Béla király Keme Comneonnak /Vicha/ Vity egy részét, és másik Vityát mely a királyi hírnökök földje volt adományozta hadi érdemeiért.

Volt még egy harmadik Vitya, ez a királyi kevécsék földje. Az 1332-37-évi pápai tizedjegyzék szerint Vityán plébánia is volt. 1402.-ben Kevasinai Gergely, Vityai Gergely, Peszei János, nyerte adományul. 1467.-ben a török családé. 1435.-ben Felső Vitya, 1442.-ben Alsó Vitya helységekről emlékezett meg az eklevél. 1549.-ben Butsághy Kerlátközy Annát iktatják be a birtekba.

1563.-ban Tahi családé lett. 1607.-ben Tóti Lengyel János elfoglalta és

lakvárához csatolta. 1675.-ben Jankevits István, Péter és Beldizsár pert indítottak Özv. Lengyel Zsigmondné, mint Lengyel Miklós gyámja ellen a pusztá birtokáért. 1678.-ban kötött egyesség értelmében NygXXIXXX Nagy Vitya és Kölkö ked pusztákat átadják a Tahy örökösöknek, Jankevits és Csepki családnak. 1701.-ben és 1733.-ban Vitya Jankevits Istvánné volt és maradt.

Az 1800-as években Vityán rebotos világ uralkodott, a végtelenül kizsarelt jobbágyság elmenekült a sek rebot alá. Két rebotos ház még a mai napig is fennáll. Kecma is volt a mai iskolánk helyén. Ebben az időben a pusztát körös körül erdővel volt körülveve, mégpedig akkora, ahogy az öregektől hallani lehet hetegig belyengett az erdőben, míg valahol Pécs körül kikötött. Az erdőség az akkeri betyárok jó rejtőző helye volt. Élő példák a Derhalinában lévő pince.

Az 1900-as években Bósán Endre gróf eladódott és eladta a pusztát gróf KXXXI Károlyi Istvánnak. Ennek bérlője volt Eizen Gábor, utána Fekete László.

Az 1945.-ös felszabadulás nagy változást hozott a pusztá életének. Megszűnt a cseléd élet, a birtokot felesztették a cselédek között és így új életet kezdtek. Házhelyet kaptak, jészágot és több segítő eszközt és megindult az új élet az egyéni gazdálkodás.

Csupán csak 300 kh. föld maradt meg az 1260 kh.-ból, ezen pedig az Állami Gazdaság alakult. Megalakult a T.Sz.Cs. is és már két szektor működik szép eredménnyel.

Közben az új gazdák megértvén az új idők szavát, ha jó életet akarunk élni tömörüljünk a Szövetkezetbe, így gyarapodott meg T.Sz. Cs. és a Gazdaság.

Benépesülés:

Hogy mikor lett Vitya lakott terület, arról okiratok nem tanúskodnak, de már 1200.-as években várjobbágyságot telepítettek le, akitől később uras Pannenhalmi apát a földet megvásárolta. Nagyobb benépesítés nem történt, csak a jobbágyság a helyüket többiben változtatták. A jobbágyság felszabadulás után sem volt nagyobb benépesítés. A Nygyatádi főle földesúrnak itt földet nem osztottak. Földosztás csak 1945.-ben volt. A pusztában pár sváb és zsidó család volt, ezek bérelték a pusztát. Nagybirtokos jobbágysággal dolgoztatott és saját maga kezelte a birtokát. Mivel minden közlekedési út távol volt és van, így piacra nem termeltek. Főbb jövedelmük állathizlalás, nevelés, és a nem kertben termelő növények.

Települése:

Egész sor ház, közepén kecsmával.

A jészágot akében és karámban nevelték.

A házak egészségtelenek, szűk udvar, kicsiny ablak, zsuptető.

Népesség:

A születések száma nő, de a halálozás jóval kevesebb a születésnél.

A házaspárok nem egy gyermekük von, mint a szomszéd falukban elterjedt, hanem 5-6. Fiatalság szép számban van. A gróf és elődei nem laktak a pusztá területén, a cselédség életformája nem mutatott eltérést.

A népbetegségek feltárása és leküzdése ellen hatáskeresztül az ingyenes szűrővizsgálatok és az Sz.T.K.

Gazdasági élet.

Talaja jó, közepkötött, kevés csapadék, egy patakja van.

Terményei. Buza, rozs, árpa, zab. Ezek átlag termése 12-14 q. Ipari növényei lenn kender, gyapot pitypeng.

Piacra nem termelnek a rossz közlekedés miatt, Gyümölcs is terem alma, körte, szőlő, szilva, barack,

Állattenyésztés.

Az állami Gazdaságban és a T.Sz.Cs.-ben szép hidegvérű lovak, és szarvasmarha és sertések tenyésztése folyik. Állami Gazdaság göbolyöket hizlalt és így értékesítette. A dolgozóknak is van állatállomány, szarvasmarha, ló sertés, baromfi.

Erdőgazdálkodás:

Az erdő nagyobb része már ki van termelve. Hosszu évek kellene az új pótlására. Az utszáli fákat is kiirtották. De a tervszerű erdőgazdálkodás gondoskodik, hogy a kiirtott erdőkészletek pótlva legyenek. A kitermelt fákat legnagyobb részt vasuti talpfáknak és épületfáknak használják.

Ipar.:

Különleges ipara nincs.

Közlekedés:

A pusztánk a vasuttól 9 és 12 km-. távolságra van, ez is föld ut.

Igy bizony a közlekedés és szállítás nehéz, nehéz azért mert ha bejönnek az esőzések a pusztával járművel be sem lehet jönni. Közlekedésünk léfegattal.

Kulturális élet.

A pusztánk területén van egy szép kastély. Jelenleg az Állami Gazdaság központja, kultúrteremmel rendelkezik.

Hetenként kétszer heti előadást is szektak rendszeresen benne tartani.

A pusztában sok az analfabéták száma és még több azok száma akik 2-3 osztályt jártak. Ez érthető is, hisz régen az volt a cél, hogy ne járjanak iskolába, hogy tudatlanok maradjanak, mert így jobban ki lehet zsákmányolni. Iskola a pusztán volt uradalmi iskola. Felállításnak ideje ismeretlen. 1947.-ben új iskolát építettek 2 tanteremmel, a régi tanítói lakásból. Tanítói lakás lett az erdőszőlés, amelyet hivatalos okmányok igazolnak.

1950-évi két tanuló dolgozik 68 gyerekekkel.

Rendezvényeinket az Állami Gazdaság kulturteremében tartjuk.

Villanyunk, telefonunk van. Az ifjúság részére könyvtár, pingpong, röplabda van. A sportélet szép eredményt mutat.

Tömegszervezet.

Helyi párt 50 taggal, DISZ. 30 taggal, T.Sz.Cs. 12 család.

Néprajz.

Lakóházak közül van még két régi reketes ház. Vályog tömés zsúppos, alacsony egészségtelen. 1800-as időkbeli. De 98 %-a új ház, két szobás konyha, fürdőszoba és éléskamrával és nagy ablak, téglafal, cseréppel vagy eternittal.

Emlitésre méltó népszekációk nem voltak és nincsenek most sem. Eseményekről sem tudnak, valószínű így, hogy az 1948.- as és 1949.-es események nyoma nélkül maradtak.

Vityapuszta, 1954. évi szeptember hó 23.-án.

Kiss Lajosné
vezető tanító